

AUTEURS

Cecile Winkelman
Marjolijn Distelbrink
Trees Pels

Kennisplatform
Integratie &
Samenleving

Mei 2017

TEAMBIJEEKOMST VOOR WIJKTEAMS JEUGD. LEIDRAAD VOOR DE GESPREKSLEIDER

WAARDENOPVOEDING IN DIVERSITEIT HET BEGINT MET EEN GESPREK

1

Leidraad voor de gespreksleider

Deze leidraad is ontwikkeld door Cecile Winkelman (Swazoom) in samenwerking met Marjolijn Distelbrink en Trees Pels (KIS), en hoort bij een PowerPoint en achtergrondartikel, te vinden op www.kis.nl.

Benodigheden:

- PowerPoint.
- Laptop, beamer en boxjes.
- Flap-over en stiften.
- Post-its.
- Rode en groene kaartjes.
- A4-tje boom.
- Eventueel uitgeprinte bijlagen 2 en 3.
- Achtergrondartikel (na afloop).

Informatie voor deelnemers bij uitnodiging:

Bij de uitnodiging voor deze workshop kan het A4 'informatie voor deelnemers' worden meegezonden om de doelen van de workshop vooraf te verduidelijken. Zie bijlage 1.

Vooraf (korte achtergrondinformatie voor de gespreksleider)

Onderzoek laat zien dat ouders met een migratie achtergrond zowel behoefte hebben aan steun bij 'algemene' opvoedthema's als bij thema's die samenhangen met hun specifieke achtergrond. Zij zijn zeer tevreden over een opvoedprogramma als Triple P: Positief Opvoeden. Maar de specifiekere thema's, die samenhangen met diversiteit in normen en waarden en de plaatsbepaling in de Nederlandse maatschappij, komen vaak minder gemakkelijk ter sprake. Daarnaast vragen beroepskrachten zich af of zij wel voldoende bij de ouders en hun belevingswereld kunnen aansluiten.

Deze teambijeenkomst wil handvatten bieden voor wijkteams om met elkaar in gesprek te gaan om kennis en bewustzijn te vergroten over:

- De eigen achtergrond, waarden en normen;
- De mogelijkheden van het team en de wijk;
- Specifieke thema's over Waardenopvoeding in Diversiteit.

Deze teambijeenkomst is zo opgezet dat een **teamleider** (of een of twee beroepskrachten met expertise op dit onderwerp die zich hier comfortabel bij voelen) deze zelf met zijn of haar team kan uitvoeren. Het programma is opgebouwd als een keuzemenu waarbij oefeningen en filmpjes gekozen kunnen worden al naar gelang de thema's en doelgroep waar het specifieke team mee te maken heeft. De teambijeenkomst is eind 2016/begin 2017 uitgetoetst bij twee wijkteams (Ouder- en Kindteams) in Amsterdam, en mede op basis daarvan definitief vormgegeven.

2

Introductie (om aan het team te vertellen) PowerPoint dia 2–5

Alle ouders hebben weleens vragen over opvoeding maar niet alle ouders zijn hetzelfde.

Hoe kun je met ouders, met een diverse culturele en religieuze achtergrond, en ook verschillend in hun bewustzijn van hun rol en invloed als opvoeder, in gesprek komen over opvoeding? Hoe sluit je aan bij de waarden en normen van een specifiek gezin? Welke thema's houden migrantenouders bezig? Hoe kunnen ouders hierover met hun kinderen spreken? Wat heb jij te bieden als beroepskracht? Met wie kun je samenwerken in je team en in de wijk? Daar gaat deze workshop over.

De diversiteit in 'waarden en normen' loopt als een rode draad door deze workshop heen met daarbinnen aandacht voor thema's als de rol van religie, verhouding tot de samenleving (polarisatie, negatieve bejegening) en de spanning tussen schaamte/eerlijkheid.¹

Werkdefinitie 'waarden en normen': betekenisystemen die voor ouders leidend zijn in de keuzen die ze maken in de opvoeding en de gedragingen die ze van kinderen verwachten of goed-dan wel afkeuren.

Werkdefinitie 'Diversiteit': Verscheidenheid in etniciteit, cultuur, traditie, taal, sekse, leeftijd, seksuele voorkeur etc.

Onderwerp van deze workshop is: hoe kun je met ouders praten over waarden, ook waar het schuurt. Ouders mogelijk ook bewust maken van wat ze (deels) onbewust overbrengen, ouders ondersteunen bij hun zoektocht naar hoe ze hun kinderen in Nederland kunnen ondersteunen bij waardenopvoeding. Hierover zijn nog weinig goede voorbeelden voorhanden.

Deze workshop geeft een aantal voorbeelden en mogelijkheden om in gesprek te gaan met ouders rond normatieve opvoedkwesties. Deze voorbeelden zijn bedoeld ter inspiratie en reflectie, niet als blauwdruk. Per team kan gekozen worden voor één of twee thema's en het meest relevante filmfragment.

De thema's zijn:

- Omgaan met religie als waarde in de opvoeding.
Fragment: Het geloof als ingang.
- Verhouding tot de samenleving, de ouder als voorbeeld.
Fragment: Wij-Zij denken.
- Verhouding tot de samenleving, het kind perspectief.
Fragment: Ik zie mezelf niet.
- Schaamte en eerlijkheid.
Fragment: De eer hooghouden.

Na het bespreken van een thema wordt telkens een eenvoudig schema gebruikt als kader om met elkaar uit te wisselen. Als er behoefte is aan kennisoverdracht, kun je na de bespreking met het team de dia met verdieping en de dia met praktische tips laten zien en toelichten. Het schema is handig om al aan het begin uit te leggen; het geeft een denkkader, over op welke punten het aansluiten bij ouders vorm kan krijgen. Een korte uitleg staat hieronder. Het kader is ook als bijlage 2 opgenomen om eventueel uit te reiken aan deelnemers en bij de hand te houden tijdens de bespreking.

¹ Er zijn meer thema's denkbaar, zoals man-vrouw verhoudingen en omgang met (homo)seksualiteit. Voor deze eerste versie van dit pakket voor teams zijn enkele belangrijke issues gekozen. In een later stadium beogen we het keuzemenu aan thema's uit te breiden.

Schema

Bij elk thema wordt ook tot slot gesproken over: wie kan dit goed in het team? En met wie werk je eventueel samen die dit goed kan? We hebben hiervoor gekozen omdat het gesprek over de waardenopvoeding ook veel wordt gevoerd in informele organisaties, zoals migrantenzelforganisaties of op andere plekken waar ouders bij elkaar komen (de school, wijkacademie opvoeden). Mogelijk wordt het gesprek daar wel gemakkelijker gevoerd, omdat ouders dat logischer vinden. Als beroepskracht kun je kijken hoe je je specifieke kennis daar kunt inbrengen, waarbij luisteren en aansluiten bij het gesprek dat er gevoerd wordt opnieuw heel belangrijk is.

Na afloop van deze bijeenkomst is er een achtergrondartikel beschikbaar. Het is overigens handig als gespreksleider dit achtergrondartikel vooraf te lezen; het geeft meer detailinformatie over de thema's. Tijdens het openingsspel breng je in het team het onderwerp 'waarden en normen' verkennend aan de orde.

3

Opwarmer PowerPoint dia 6-8

Het stellingen spel (variant 1) biedt mogelijkheden om in een kort tijdsbestek hierover met elkaar van gedachten te wisselen en argumenten naast elkaar te leggen.

De levensboom (variant 2) is een wat persoonlijkere werkvorm om elkaar beter te leren kennen en persoonlijke kennis en ervaring bewust in te zetten. (Deze werkvorm duurt langer.)

Beide werkvormen kunnen ook met ouders ingezet worden!

Variant 1: Stellingen spel (15 min) PowerPoint dia 6

Doel:

- Introductie van het onderwerp waarden en normen.
- Verdieping inzicht in eigen en teams' kennis en standpunten.

Deelnemers mogen per stelling aangeven of zijn het eens of oneens zijn met de stelling. Bijvoorbeeld door te gaan staan of juist te blijven zitten. Zij worden uitgenodigd hun antwoord te motiveren. Als er veel dezelfde meningen zijn kun je mensen ook vragen om argumenten voor het tegendeel te geven.

Stelling 1: Alle ouders hebben dezelfde vragen over opvoeding.

Ja: Vragen over de ontwikkelingsfasen van kinderen komen bij alle ouders voor. Het startpunt van de ouders kan wel heel verschillende zijn wat betreft kennis, vaardigheden en normen en waarden. Bijvoorbeeld gelijkwaardig praten met je kind, slaan, seksualiteit.

Nee: Bepaalde groepen ouders hebben specifieke vragen rond opvoeding die te maken hebben met cultuurverschillen of de minderheidspositie die zij in de samenleving in nemen. Bijvoorbeeld eer en schaamte, religieuze opvoeding, omgaan met uitsluiting etc.

Ja: Diverse onderzoeken tonen bijvoorbeeld aan dat kinderen met een migranten achtergrond en dezelfde capaciteiten een lager schooladvies krijgen, geen stageplaats kunnen bemachtigen.

Nee: Sommige mensen lijken discriminatie meer te ervaren of verschillen in kansen te duiden als discriminatie (slachtofferpositie).

Stelling 2: Als beroepskracht moet ik de geschiedenis van mijn doelgroep kennen.

Ja: Om aan te kunnen sluiten bij gezinnen is het belangrijk dat ik begrijp waar ze vandaan komen en hoe ze nu naar de wereld kijken. Bijvoorbeeld: Slavernij, Midden-Oosten conflicten.

Nee: Iedereen is verschillend. Per gezin moet ik nagaan hoe dit specifieke gezin denkt en is.

Stelling 3: Een witte hulpverlener kan ouders met een migranten achtergrond nooit goed begrijpen.

Zie stelling 2.

Variant 2: Levensboom (30 min) PowerPoint dia 7-8

Doel:

- Introductie van het onderwerp waarden en normen.
- Reflecteren op je kaders, normen en de mogelijkheden vanuit eigen achtergrond.
- Verdiepende kennismaking team en benutten mogelijkheden.

Benodigdheden:

- Een flap met daarop een boom getekend als voorbeeld.
- Flappen en stiften

Deze werkvorm voer je uit in groepjes van 4 deelnemers. Een aantal vragen worden telkens door iedere deelnemer van het groepje beantwoord en in de boom getekend. Aan het einde wordt per groepje de boom kort toegelicht aan de andere groepjes.

Wortels:

- Waar ben je geboren? (Land, stad of platteland)
- Wat was het belangrijkste dat je ouders jou hebben meegegeven?

Stam:

- Wat is jouw kracht?
- Waren er ook lastige dingen die je liever niet had gehad? (Optioneel)
- Hoe ben je geworden wie je bent? (Wat heeft je beïnvloed?)

Vruchten/bladeren:

- Wat wil jij je kinderen meegeven? (Of als je geen kinderen hebt, hoe wil jij dat mensen je herinneren?)
- Wat heb je bereikt, waar ben je trots op?

Afsluiting:

- Hoe zet je je kennis en ervaring in bij gesprekken met gezinnen?
- Zie je mogelijkheden in samenwerking met collega's vanuit hun specifieke kennis en ervaring?

4

Thema's (60 min)

Voor deze workshop zijn thema's uitgewerkt die te maken hebben met opvoeden in de migratiecontext; thema's waar veel migrantenouders mee te maken hebben, vanwege hun andere culturele achtergrond, vanwege hun minderheidspositie. Ze liggen op het vlak van waardenopvoeding. Per groep kan men zelf kiezen welk thema of thema's men wil bespreken. Ieder thema heeft een filmfragment dat gezamenlijk bekeken kan worden ter inspiratie.

Doel:

- Kennis en vaardigheden rond specifieke thema vergroten.
- Samenwerking binnen en buiten het team effectief benutten in de aansluiting bij ouders.

Thema 1: Omgaan met religie als waarde in de opvoeding PowerPoint dia 9-15

Titel fragment: Het geloof als ingang, Khadija Taheri (Ouder- en Kindteam Indische buurt A'dam).

In dit fragment zien we een professional die een rollenspel speelt met andere professionals over hoe via religie aan te sluiten bij de leefwereld van ouders. Het is een manier om aan te sluiten bij de waarden en normen van ouders. Dat ouders denken: 'Dit is iets voor mij! De dingen en mensen die ik belangrijk vind, daar past dit bij'.

Doel fragment: Het belang van aansluiten bij wat ouders belangrijk vinden, hoe zij denken en kijken. Een goede relatie opbouwen met ouders, refereren aan hun waarden en normen. Ook al ben je zelf niet gelovig. Je hoeft niet alles te weten!

Laat het filmfragment zien aan de hele groep en vraag plenair kort eerste reacties op het fragment.

Bespreek het filmfragment daarna in groepjes van 4 aan de hand van de volgende vragen (zie ook bijlage 3 voor een hand-out):

- Herken je het thema en wat vind je er zelf van?
- Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
- Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
- Hoe maak je ouders bewust van hun voorbeeldrol naar hun kinderen toe?
- Hoe ondersteun je ouders met kinderen hierover te praten?

Plenair nabespreken: vraag een paar goede voorbeelden uit de groepjes. Bespreek het schema en de dia's met kennis over wat speelt bij ouders ('verdieping') en praktische tips (lees om de 'verdieping' goed te kunnen overbrengen eerst zelf als begeleider het achtergrondartikel).

“Weet je wie dat goed kan?” (Hele groep)

- Is er iemand in je team met wie je samenwerkt rond dit thema? (Heb je bepaalde werkvormen die je vaak gebruikt?)
- Is deze aanpak door iedereen uit te voeren, of heb je bepaalde kenmerken, kennis, vaardigheden, nodig? Vind je dit tot je taak behoren?
- Ken je ook initiatieven uit de wijk die hier mee bezig zijn?
- Werk je met hen samen? Waarom wel of niet?

Thema 2: Verhouding tot de samenleving: de ouder als voorbeeld PowerPoint dia 16-23

Keuze fragment:

- Fatouch Chanaat, Al Amal, incident in de bus.
- Michele Obama, 2016 Democratic National Convention.

In dit fragment wordt aan de hand van een voorbeeld uitgelegd hoe ingewikkeld het is om te gaan met negatieve beeldvorming en situaties in de opvoeding van je kind en hoe belangrijk de voorbeeldrol die je als ouder hebt is. Veel ouders zijn zich daar niet van bewust.

Doel fragment: Hoe praat je met ouders over het bewust worden van boodschappen die kinderen meekrijgen en hoe jij daar als ouder (die hier ook mee te maken krijgt) invloed op hebt. Hoe switch je van je gevoel als mens naar je opvoedrol? Wat leert je kind van hoe jij ermee omgaat? Bij het praten met ouders hierover: maak ze bewust van wat ze willen voor hun kind.

Laat het filmfragment zien aan de hele groep en vraag plenair kort eerste reacties op het fragment.

Bespreek het filmfragment daarna in groepjes van 4 aan de hand van de volgende vragen (gebruik eventueel bijlage 3):

- Herken je het thema en wat vind je er zelf van?
- Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
- Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
- Hoe maak je ouders bewust van hun voorbeeldrol naar hun kinderen toe?
- Hoe ondersteun je ouders met kinderen hierover te praten?

Plenair nabespreken: vraag een paar goede voorbeelden uit de groepjes. Bespreek het schema en de dia's met kennis over wat speelt bij ouders ('verdieping') en praktische tips.

“Weet je wie dat goed kan?” (Hele groep)

- Is er iemand in je team met wie je samenwerkt rond dit thema? (Heb je bepaalde werkvormen die je vaak gebruikt?)
- Is deze aanpak door iedereen uit te voeren, of heb je bepaalde kenmerken, kennis, vaardigheden, nodig? Vind je dit tot je taak behoren?
- Ken je ook initiatieven uit de wijk die hier mee bezig zijn?
- Werk je met hen samen? Waarom wel of niet?

Thema 3: Verhouding tot de samenleving: het kind perspectief PowerPoint dia 24-31

Titel fragment: Ik zie mezelf niet.

Keuze fragment:

- Chimamanda Adichie, TED-talk 'The danger of a single story'.
- Jeugdjournaal Zwarte Piet.

Deze fragmenten laten zien wat het betekent voor kinderen om zichzelf niet (of negatief) gerepresenteerd te zien in de omgeving.

Doel fragment: Bewustzijn creëren bij beroepskrachten (en via hen bij ouders?) van de uitwerking op kinderen van niet (of negatief) gerepresenteerd zijn in tradities, literatuur, cultuur op basis van etniciteit, leeftijd, sekse, kleding etc.

Waardering voor de eigen afkomst, taal, cultuur, religie is van belang voor de ontwikkeling van een kind en tiener. Tips aan ouders: zoek positieve representaties op: boekjes, speelgoed (poppen), exposities in het Tropenmuseum, etc.

Laat het filmfragment zien aan de hele groep en vraag plenair kort eerste reacties op het fragment.

Bespreek het filmfragment daarna in groepjes van 4 aan de hand van de volgende vragen (gebruik eventueel bijlage 3):

- Herken je het thema en wat vind je er zelf van?
- Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
- Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
- Hoe maak je ouders bewust van hun voorbeeldrol naar hun kinderen toe?
- Hoe ondersteun je ouders met kinderen hierover te praten?

Plenair nabespreken: vraag een paar goede voorbeelden uit de groepjes. Bespreek het schema en de dia's met kennis over wat speelt bij ouders ('verdieping') en praktische tips.

"Weet je wie dat goed kan?" (Hele groep)

- Is er iemand in je team met wie je samenwerkt rond dit thema? (Heb je bepaalde werkvormen die je vaak gebruikt?)
- Is deze aanpak door iedereen uit te voeren, of heb je bepaalde kenmerken, kennis, vaardigheden, nodig? Vind je dit tot je taak behoren?
- Ken je ook initiatieven uit de wijk die hier mee bezig zijn?
- Werk je met hen samen? Waarom wel of niet?

Thema 4: Schaamte en eerlijkheid PowerPoint dia 32-38

Titel fragment: De eer hooghouden, Abdellah Mehrz, Trias Pedagogica, fragment uit de film 'Opvoedhulp voor migrantengezinnen'.

In dit fragment zien we een vader die geconfronteerd wordt met slecht gedrag van zijn kind. Hij gaat daar mee om op een manier die voor hem normaal is, hij beschermt de eer van zijn zoon en familie. Dit botst met de in Nederland gewenste nadruk op eerlijkheid.

Doel fragment: Er zijn verschillende manieren om te gaan met een situatie. In Nederland ligt de nadruk op alles open en eerlijk (door sommige mensen ervaren als bot) op tafel te leggen. In andere culturen is dat vaak minder gebruikelijk. Nederlanders kunnen het ervaren als ontkennen/liegen. Hoe kan je hiermee omgaan in het gesprek met ouders?

Laat het filmfragment zien aan de hele groep en vraag plenair kort eerste reacties op het fragment.

Bespreek het filmfragment daarna in groepjes van 4 aan de hand van de volgende vragen (gebruik eventueel bijlage 3):

- Herken je het thema en wat vind je er zelf van?
- Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?
- Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?
- Hoe maak je ouders bewust van hun voorbeeldrol naar hun kinderen toe?
- Hoe ondersteun je ouders met kinderen hierover te praten?

Plenair nabespreken: vraag een paar goede voorbeelden uit de groepjes. Bespreek het schema en de dia's met kennis over wat speelt bij ouders ('verdieping') en praktische tips.

"Weet je wie dat goed kan?" (Hele groep)

- Is er iemand in je team met wie je samenwerkt rond dit thema? (Heb je bepaalde werkvormen die je vaak gebruikt?)
- Is deze aanpak door iedereen uit te voeren, of heb je bepaalde kenmerken, kennis, vaardigheden, nodig? Vind je dit tot je taak behoren?
- Ken je ook initiatieven uit de wijk die hier mee bezig zijn?
- Werk je met hen samen? Waarom wel of niet?

5

De fruitmand en afsluiting

De fruitmand: Wat zouden we willen en wat hebben we nodig? (Hele groep) PowerPoint dia 39

Doel:

- Punten die we oppakken met het hele team om ouders beter te ondersteunen bij waardenopvoeding/etnische socialisatie.
- Hoe ondersteun je elkaar daarbij of zoek je kennis/ondersteuning elders?
- Hoe blijven we hier aandacht voor houden.

Fruitmand (op een flap):

- Wat heb je al in de mand?
- Wat wil je nog toevoegen?
- Wat ga je ergens anders kopen?
- Hoe houd je de mand vers en gevuld?

Afsluiting PowerPoint dia 40

Schrijf op een geeltje wat je persoonlijk meeneemt uit deze workshop en een tip voor verbetering van de workshop.

Deelnemersinformatie workshop 'Waardenopvoeding in Diversiteit'

Het Kennisplatform Integratie en Samenleving heeft een workshop ontwikkeld. Hieronder vind je informatie over de workshop.

Alle ouders hebben weleens vragen over opvoeding maar niet alle ouders zijn hetzelfde.

Hoe kun je met ouders, met een diverse culturele en religieuze achtergrond, en ook verschillend in hun bewustzijn van hun rol en invloed als opvoeder, in gesprek komen over opvoeding? Hoe sluit je aan bij de waarden en normen van een specifiek gezin? Welke thema's houden migrantenouders bezig? Hoe kunnen ouders hierover met hun kinderen spreken?

Wat heb jij te bieden als beroepskracht? Met wie kun je samenwerken in je team en in de wijk? Daar gaat deze teambespreking over.

Deze teambijeenkomst wil handvatten bieden voor wijkteams om met elkaar in gesprek te gaan om kennis en bewustzijn te vergroten over:

- De eigen achtergrond, waarden en normen, als beroepskracht.
- De mogelijkheden van het team en de wijk.
- Specifieke thema's over Waardenopvoeding in Diversiteit.

Deze teambijeenkomst is zo opgezet dat een teamleider (of teamlid) deze zelf met zijn of haar team kan uitvoeren. Het programma is opgebouwd als een keuzemenu waarbij oefeningen en filmpjes gekozen kunnen worden al naar gelang de thema's en doelgroep waar het specifieke team mee te maken heeft.

De diversiteit in 'waarden en normen' loopt als een rode draad door deze workshop heen met daarbinnen aandacht voor thema's als de rol van religie, verhouding tot de samenleving (polarisatie, negatieve bejegening) en de spanning tussen schaamte/eerlijkheid.

Vijf stappen als onderlegger bij de bespreking van de thema's

Stap 1. Bewust zijn van je eigen waarden, normen en overtuigingen:

- Waar kom ik vandaan? (Land, stad, platteland, taal, levens-overtuiging etc.)
- Wat vind ik belangrijk, hoe ben ik opgevoed?
- Wat zijn mijn informatiebronnen? (Televisie, krant, familie, vrienden, religie, social media etc.)

Stap 2. Zicht op de waarden, normen en overtuigingen van ouders:

- Waar komt de ouder vandaan? (Land, stad, platteland, taal, levensovertuiging etc.)
- Wat vindt de ouder belangrijk, hoe is de ouder opgevoed?
- Wat zijn informatiebronnen van de ouder? (Televisie, krant, familie, vrienden, religie, social media etc.)

Stap 3. Bewustwording ouders over hun rol en invloed op kinderen:

- Voorbeeldrol: kinderen kijken naar ouders en doen ze na.
- Hoe jij praat over anderen, Nederland, nieuws, discriminatie heeft invloed op je kind.

Stap 4. Wat heeft jouw kind nodig om mee te (mogen) doen in de maatschappij? (Familie, vrienden, school, werk)

- Kinderen leren om met diverse contexten om te gaan.

Stap 5. Hoe kun met je kind praten, ook over lastige thema's?

1. Herken je het thema en wat vind je zelf van het thema?

2. Hoe komen deze thema's aan de orde in jouw gesprekken met ouders?

3. Hoe sluit je aan bij ouders? Wat werkt goed?

4. Hoe maak je ouders bewust van hun voorbeeldrol naar hun kinderen?

5. Hoe ondersteun je ouders om met kinderen hierover te praten?

Colofon

Financier: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Auteurs: C. Winkelman, MA.

In samenwerking met: Dr. M. J. Distelbrink en prof. dr. T. V. M. Pels

Ontwerp: Design Effects

Uitgave: Kennisplatform Integratie & Samenleving

P/a Kromme Nieuwegracht 6

3512 HG Utrecht

T (030) 230 3260

De publicatie kan gedownload worden via de website van het Kennisplatform Integratie & Samenleving: <http://www.kis.nl>.

ISBN 978-90-5830-819-1

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2017.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

KENNISPLATFORM INTEGRATIE & SAMENLEVING

Kennisplatform Integratie & Samenleving doet onderzoek, adviseert en biedt praktische tips en instrumenten over vraagstukken rond integratie, migratie en diversiteit. Daarnaast staat het platform open voor vragen, signalen en meningen en formuleert daar naar beste vermogen een antwoord op.

Deze kennisuitwisseling is bedoeld om een fundamentele bijdrage te leveren aan een pluriforme en stabiele samenleving. Blijf op de hoogte van alle projecten, vragen en antwoorden en andere kennisuitwisseling via www.kis.nl, de [nieuwsbrief](#), [Twitter](#) en [LinkedIn](#).

Kennisplatform Integratie & Samenleving is een programma van het Verwey-Jonker Instituut en Movisie

T 030 230 32 60 E info@kis.nl I www.kis.nl

